ЗАКОН ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Сл. Весник на Р. Македонија бр.92/07 од 24.07.2007 год.

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се утврдуваат мерките за безбедност и здравје при работа, обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и здравјето при работа, како и превентивните мерки против професионалните ризици, отстранувањето на ризичните фактори за несреќа, информирање, консултирање, обука на работниците и нивните претставници и нивно учество во планирањето и преземањето на мерки за безбедност и здравје при работа.

Член 2

1) Одредбите од овој закон се применуваат во сите дејности на јавниот и приватниот сектор, за сите лица осигурени од повреда на работното место или професионалните болести според прописите за пензиското, инвалидското и здравственото осигурување и за сите други лица кои се вклучени во работните процеси.

2) Одредбите од овој закон не се применуваат во дејностите доколку со посебен пропис е регулирана оваа материја (вооружените сили, полицијата, во некои посебни активности на силите за заштита и спасување).

3) Одредбите на овој закон не се применуваат на куќните помошници.

Член 3

Поимите кои де користат во овој закон го имаат следново значење:

- ***"Вработен"*** е лице вработено според договор за вработување и ангажирање на која било друга правна основа, самовработен, професионална земјоделска или друга дејност и лице кое извршува работа на работно место како дел од програма за обука;
- ***"Работодавач"*** е физичко или правно лице кое ги користи услугите на вработен според договор за вработување, физичко или правно лице кое ги користи услугите на вработен на некоја друга правна основа, земјоделец или физичко лице кое, самостојно или со друг член на неговото домаќинстао или семејство, извршува земјоделска или друга дејност, како негова единствена или главна професија и кој не вработува други лица;
- ***"Претставник на вработените за безбедност и здравје при работа"*** е лице избрано од страна на вработените да ги застапува нивните интереси во поглед на безбедноста и здравјето при работа пред работодавачот (во натамошниот текст: претставник);
- ***"Превентивни мерки"*** се сите мерки кои се преземаат или кои се планираат на сите нивоа на работа кај работодавачот, поради спречување или намалување на ризиците по безбедноста и здравјето при работа;
- ***"Работно место"*** е секое место наменето за извршување на работа лоцирана во просториите на работодавачот или во некоја привремена или подвижна работна локација до која вработениот има пристап во текот на неговата работа и која е под директна или индиректна контрола на работодавачот;
- ***"Работна средина"*** е простор во кој се извршува работата, работното

место, условите за работа, работните процеси, социјалните односи, како и други влијанија на надворешната средина;

- ***"Средства за работа"*** се работни и помошни простории, опрема за работа, опрема .за лична заштита, супстанции и препарати и секое друго средство кое се користи при работниот процес или е на друг начин поврзан со истиот;

- ***"Опрема за работа"*** е секоја машина, апарат, алат или друга опрема која се користи во работниот процес;

- ***"Ризик"*** е веројатност за настанување на повреди, заболувања или оштетување на здравјето на вработениот, како резулатат на опасност при работа;

- ***"Изјава за безбедност"*** е документ кој ги опишува карактеристиките на работниот процес и содржи идентификација на опасностите и процена на ризикот за безбедноста и здравјето на работното место и пропишува соодветни мерки за заштита;

- ***"Стручно лице за безбедност при работа"*** е вработено стручно лице кај работодавачот назначено од него за извршување стручни задачи поврзани со безбедноста при работа (во натамошниот текст: стручно лице) и

- ***"Овластена здравствена установа"*** е здравствена установа во која се врши дејноста медицина на трудот согласно со прописите од областа на здравството, ангажирана од страна на работодавачот за спроведување на здравствена заштита при работа.

Член 4

1) Владата на Република Македонија донесува Програма за безбедност и здравје при работа (во натамошниот текст: Програмата).

2) Со Програмата се утврдува стратегијата за развој на безбедноста и здравјето при работа во врска со заштитата на животот, здравјето и работоспособноста на вработените и спречување на повреди при работа и професионални и други болести поврзани со работењето.

II. ОПШТИ ОБВРСКИ НА РАБОТОДАВАЧОТ

Член 5

1) Работодавачот има обврска да обезбеди безбедност и здравје при работа за неговите вработени од секој аспект поврзан со рабртата. Во рамките на неговите обврски, работодавачот мора да презема мерки потребни за безбедност и здравје при работа на вработените, вклучувајќи заштита од професионални ризици, обезбедување информации и обука и обезбедување соодветна организација и потребни средства.

2) Работодавачот има обврска да воведе такви заштитни мерки и да избере такви работни и производствени методи кои ќе го подобрат нивото на безбедноста и здравјето при работа, а ќе се вклучат во сите дејности на работодавачот и на сите нивоа на организацијата.

Член 6

1) Обврските и работите на безбедноста и здравјето при работа утврдени во овој закон, работодавачот може да ги довери на овластени правни или физички лица, ако тој не е во можност или нема соодветни стручни вработени и техничка опременост таквите работи и обврски самостојно да ги извршува.

2) Работодавачот е должен на овластени правни и физички лица да им ги даде сите потребни информации и податоци за големината на трговското друштво,

установата и другите правни лица, ризиците кои ја загрозуваат безбедноста и здравјето на вработените, преземените активности за безбедност и здравје при работа за секое работно место и околината и друго.

3) Ангажирањето на надлежни надворешни овластени правни или физички лица за извршување на стручните задачи во врска со безбедноста и здравјето при работа не го ослободуваат работодавачот од неговите одговорности во оваа област.

4) Обврските на вработените на полето на безбедноста и здравјето при работа не влијаат врз начелото за одговорност на работодавачот.

Член 7

Овластените правни и физички лица кои ги ангажирал работодавачот, мора да соработуваат меѓусебно, како и со стручните лица за сите прашања сврзани со превентивната безбедност и здравјето при работа.

Член 8

Работодавачот е должен да планира мерки и средства за обезбедување развој и унапредување на безбедноста и здравјето при работа и за менување на постојните технолошки процеси со помалку опасни, односно со побезбедни процеси.

Член 9

Работодавачот ги спроведува мерките за безбедност и здравје при работа врз основа на следниве основни начела:

- избегнување на ризици;
- проценување на ризиците кои не можат да се избегнат;
- справување со ризиците на самиот почеток;
- прилагодување на работата кон поединецот, особено во однос на карактеристиките на работното место и работната средина;
- изборот на личната заштитна опрема;
- изборот на хемиски супстанции или препарати;
- изборот на работни и производни методи;
- спроведување на мерките потребни за одржување и зајакнување на здравјето;
- прилагодување кон технолошкиот напредок;
- замена на опасното со безопасно или помалку опасно;
- развивање на целосна безбедносна стратегија која опфаќа, технологија, организација на работа, работни услови, меѓучовечки односи и фактори кои влијаат врз работната средина;
- давање приоритет на колективните безбедносни мерки наспроти поединечните мерки и
- обезбедување на соодветни упатства и инструкции и известувања на вработените.

Член 10

Работодавачот мора работниот процес да го прилагоди кон способностите на вработените, при што работната средина и средствата за работа мора да бидат безбедни и безопасни по здравјето, земајќи ја предвид природата на работа.

Член 11

1) Секој работодавач мора да изготви и спроведе изјава за безбедност за секое работно место, прецизирајќи го начинот, како и мерките кои треба да се преземат.

2) Ако се променат условите или се појави нова опасност на работното место и во работната средина за која претходно е изготвена изјава, работодавачот мора да направи нова изјава за безбедност.

3) Изјавата за безбедност се заснова врз идентификација на опасноста и процена на ризиците по безбедноста и здравјето на работното место и во работната средина на која се однесува изјавата за безбедност.

4) Изјавата за безбедност на работното место се изготвува на македонски јазик и неговото кирилско писмо и на друг јазик кој што е службен јазик на подрачјето на општината.

5) Начинот на изготвување на изјава за безбедност, нејзината содржина, како и податоците врз кои треба да се заснова процената на ризикот, ги пропишува со правилник министерот надлежен за работите од областа на трудот во согласност со министерот надлежен за работите од областа на здравството.

Член 12

1) Рабодотавачот ја организира безбедноста и здравјето при работа во зависност од технолошкиот процес, со примена на научно-стручни методи и во согласност со современите достигнувања, при што стручните работи на безбедност ќе ги врши работник со стручна подготовка за безбедност при работа или друга стручна подготовка адекватна на технолошкиот процес на работодавачот, или ќе користи надворешни услуги од овластени правни или физички лица.

2) Работодавачот е должен со колективен договор да го обезбеди остварувањето на правото на вработените непосредно или преку свој претставник, да учествуваат во утврдувањето на недостатоците и во подобрувањето на условите за работа и на работната средина кај работодавачот, при што ќе бидат вклучеии сите активности на претпријатиeто или установата и на сите нивоа на организацијата.

Член 13

Работодавачот е должен при планирање, набавка на работна опрема и воведување на нова технологија, да се консултира и соработува со вработените и нивните претставници во однос на последиците и опасностите кои произлегуваат од изборот на работната опрема, заради нивното влијание по безбедноста и здравјето при работа, работните услови и работната околина.

Член 14

1) Работодавачот мора да обезбеди пристапот до работните места изложени на специфична и сериозна опасност, да е дозволен само на оние вработени кои добиле посебни упатства за работа на таквите работни места.

2) Работодавачот мора опремата за работа и средствата за работа да ги обезбеди со знаци за опасност и упатства за безбедна работа во согласност со посебен пропис.

Член 15

На локациите каде што работат два или повеќе работодавачи истовремено, тие мора да се договорат писмено за заедничките безбедносни и превентивни мерки кои треба да се преземат и да назначат стручно лице за спроведување на мерките за безбедност при работа.

Член 16

1) Обезбедувањето на мерките за безбедност и здравје при работа не смее да претставува финансиска обврска за вработените.

2) Нарушувањето на здравјето при работа не смее да влијае врз платата на вработените ниту да ја повреди нивната економска и општествена положба.

Член 17

Работодавачот мора да обезбеди мерки за безбедност и здравје при работа особено со:

- назначување на едно или повеќе стручни лица за безбедност;
- ангажирање на овластена здравствена установа за вршење стручни задачи за здравје при работа;
- донесување на безбедносни мерки против пожар во согласност со посебни прописи;
- донесување мерки за прва помош и евакуација во случај на опасност,
- обука на вработените за безбедно извршување на работата врз основа на сопствена програма;
- обезбедување опрема за лична заштита за вработените и нејзината употреба, доколку преземените безбедносни мерки во работната средина не се доволни;
- вршење повремени прегледи и испитување на работната средина и опрема и
- следење на здравствената состојба на вработните.

Член 18

1) Работодавачот за вршење на работите од областа на безбедноста при работа мора да назначи едно или повеќе стручни лица.

2) Работодавачот ќе го одреди бројот, видот и степенот на стручно образование во согласност со членот 46 од овој закон, како и:

- организацијата;
- природата и обемот на работниот процес;
- бројот на вработениге вклучени во работниот процес;
- бројот на работните смени и
- бројот на одделни работни единици.

3) При извршувањето на стручни задачи кои се однесуваат на безбедноста при работа, стручните лица за безбедност, директно одговараат пред работодавачот.

4) Работодавачот мора да му обезбеди услови (средства) за работа, потполна самостојност на стручното лице, при извршувањето на неговите задачи во согласност со овој закон, мора да му дозволи соодветно време и пристап до сите потребни информации и да му овозможи обука и стручно усовршување.

5) Одговорното лице не смее да биде ставено во незавидна ситуација или да има неоправдани последици поради неговите активности поврзани со безбедноста и спречувањето на професионалните ризици.

Член 19

1) Примарни обврски на стручното лице се:

- советување на работодавачот за планирање, избор, купување и одржување на средствата за работа;
- советување на работодавачот за опремување на работното место и

работната средина;

- изготвување на стручна основа за изјавата за безбедност;
- вршење на редовни и контролни прегледи на хемиските, физичките или биолошките ризици во работната средина;
- вршење на редовни и контролни прегледи и испитувања на работната опрема,
- вршење на внатрешен надзор над спроведувањето на мерките за безбедно извршување на работата;
- изработка на упатства за безбедно извршување на работата;
- следење и анализа на повредите поврзани со работењето, професионалните болести, идентификација на причините за истите и подготовка на извештаи за работодавачот, заедно со сите предложени безбедносни мерки и

- подготовка на програма и спроведување обуки на вработените за безбедно извршување на работата.

2) Стручното лице може да ги врши задачите наведени во ставот 1 алинеи 3, 4, 5 и 9 на овој член, доколку има положено стручен испит за безбедност при работа и ги исполнува условите од членот 46 на овој закон.

Член 20

Примарни задачи на овластената здравствена установа во зависност од видот на дејноста која ја врши работодавачот, како и од видот и нивото на ризикот од повреди или нарушување на здравјето при работа се:

- вршење превентивни здравствени прегледи на вработените во согласност со посебни прописи;
- обезбедување на медицински услуги за вработените со професионални болести;
- организирање и обезбедување прва помош на вработените во случај на повреда на работно место или колективна несреќа;
- утврдување и проучување на причините за инвалидност и професионални болести во врска со работењето и повреди при работа, предлагање на соодветни безбедносни мерки и мерки за лекување, учество во извршувањето на соодвеша професионална рехабилитација и консултација за изборот на посоодветни работни задачи;
- давање предлози и мерки на работодавачот за заштита на здравјето на вработените кои се изложени на голема опасност од повреда или нарушување на здравјето;
- водење на евиденција и прибирање на податоци за здравјето на вработениге во согласносг со посебните прописи;
- учество во секоја процена на ризиците, безбедноста и здравјето на работното место и на работната средина и
- да ги запознава вработените со ризиците кои се поврзани со нивната работа, нивното работно место и вршење на едукација.

Член 21

Работите од членот 20 на овој закон се извршуваат од страна на здравствена установа во која се врши дејноста медицина на трудот согласно со прописите од областа на здравството, овластена од министерот надлежен за работите од областа на здравството.

Член 22

1) Работодавачот мора да обезбеди здравствени прегледи за вработените најмалку на секои 18 месеца.

2) Видот, начинот и обемот на здравствените прегледи поблиску ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на здравството, во согласност со министерот надлежен за работите од областа на трудот.

Член 23

1) Работодавачот е должен да го извести органот на државната управа надлежен за работите на инспекцијата на трудот за започнување со вршење на дејноста, осум дена пред започнување со истата.

2) Изведувачот на градежни објекти е должен пред започнување со градежните работи писмено да го извести органот на државната управа надлежен за работите на инспекцијата на трудот, за местото каде што ќе се изведуваат работите.

3) Образецот за известување то пропишува министерот надлежен за работите од областа на трудот.

III. ДРУГИ ОБВРСКИ НА РАБОТОДАВАЧОТ

1. Заштита од пожар, евакуација и спасување

Член 24

1) Работодавачот е должен во секој објект земајќи го предвид технолошкиот процес, материјалите кои се користат при работа, начинот на работа, складирање на материјалите, како и големината на објектот да преземе мерки да не настане пожар, а доколку настане да се намали на најмала можна мера опасноста по безбедноста и здравјето на вработените и другите присутни лица.

2) Во зависност од природата на процесот на работа работодавачот е должен да организира и да обезбеди евакуација, спасување и прва помош во случај на извесна ситуација која може да ја загрози нивната безбедност и здравје (елементарна непогода, пожари, експлозии, испуштање на опасни материи над дозволената граница и слично) и да ги оспособи лицата кои ќе ја спроведуваат евакуацијата и спасувањето.

3) На лицата кои се одредени да ја спроведат евакуацијата и спасувањето, гасењето на пожар и прва помош, работодавачот мора да им ја стави на располагање потребната опрема.

4) Работодавачот е должен да утврди план за евакуација и спасување во случај на вонредна ситуација и со него да ги запознае сите вработени и врз основа на тој план мора да се спроведат практични вежби најмалку еднаш на две години.

5) Работодавачот е должен да организира и обезбеди давање на прва помош на вработените во случај на повреди при работа или ненадејна болест до нивно упатување на лекување во здравствена установа.

6) На секое работно место и во работни простории во кои истовремено работат до 20 вработени најмалку по еден од нив мора да биде оспособен и одреден за давање на прва помош, за гасење пожар, евакуација и спасување, а над овој број на секои 20 вработени најмалку уште по еден.

7) Работодавачот треба да склучи договори со други правни субјекти специјализирани за давање услуги, особено во однос на давање на прва

помош, итна медицинска помош, активности за евакуација и спасување и противпожарна заштита.

2. Информирање на работниците

Член 25

1) Работодавачот мора да ги информира вработените за безбедно извршување на работата преку писмени известувања и упатства. Во исклучителни случаи, кога вработените се изложени на непосредна опасност по нивното здравје или живот, такви известувања и упатства може да се пренесат и усно и во нив ќе се вклучат сите преземени мерки во однос на безбедноста при работа.

2) Во случај на непосредна, сериозна и неизбежна опасност, работодавачот мора да им даде на вработените соодветни упатства за запирање на работата, брзо напуштање на работното место и евакуација на безбеден простор.

3) Додека траат опасностите, работодавачот не смее да ги задолжува вработените да извршуваат работни обврски.

4) Кога еден или повеќе вработени го напуштиле работното место или опасната зона, заради непосредни или неизбежни опасности по нивната безбедност при работа, тие не смеат да бидат ставени на одговорност заради нивна реакција во вакви случаи.

5) Работодавачот треба да обезбеди сите работници при сериозна или непосредна опасност по нивната безбедност или безбедноста на други лица и во случаите кога не може да се контактира со стручното лице, да преземат соодветни мерки во рамките на своето знаење и техничките средства кои ги имаат на свое располагање, за да ги избегнат последиците од таквата опасност. Ваквото постапување не смее да ги доведе во ситуација да бидат ставени на одговорност, освен ако постапиле невнимателно и несовесно.

Член 26

1) Работодавачот мора да ги информира вработените и нивните претставници за секој вид на ризик на работното место, како и за безбедносните мерки потребни за контрола на ризиците и елиминирање на штетните последици. Работодавачот мора да ги информира и вработените со договор за вработување на определено време, младите вработени, повозраспите вработени во согласност со Законот за работните односи и оние со намалена работна способност за резултатите од процената на ризиците и за мерките прсземени од страна на работодавачот, заради обезбедување на нивната безбедност и здравје при работа.

2) Работодавачот кој ги користи вработените на друг работодавач врз основа на договор, мора да им ги обезбеди сите инструкции, информации за ризиците по безбедноста и здравјето при работа, како и информации за вработените со посебни одговорности за прва помош, заштита од пожар и евакуација на вработените.

3) Во согласност со посебните прописи, работодавачот мора да истакне на работното место и на средствата за работа, посебни предупредувања и знаци за опасност, како и упатства за безбедност и здравје при работа.

Член 27

1) Работодавачот мора да им дозволи на вработените или на нивните претставници да учествуваат во дискусијата за сите прашања кои се однесуваат на безбедноста и здравјето при работа во согласност со овој закон и други прописи кои се донесуваат за безбедноста и здравјето при работа.

2) На вработените и на претставниците мора да им се презентира изјавата за безбедност, наведена во членот 3 алинеја 10 од овој закон, извештајот за безбедност при работа и спроведените мерки за безбедност и евиденција наведена во членот 37 од овој закон.

3) Синдикалната организација или собирот на вработените мора да се консултира за сите мерки кои можат да влијаат врз безбедноста и здравјето при работа, за назначувањето на стручното лице или овластеното правно или физичко лице за безбедност, за именување на овластена здравствена установа, за изјавата за безбедност, планирањето и организација на обуките и за информирањето на вработените.

3. Претставник на работниците за безбедност и здравје при работа

Член 28

1) Претставникот го избираат вработените од своите редови, на синдикален собир на мнозинскиот синдикат или на собир на вработени.

2) Претставникот од ставот 1 на овој член има посебна заштита од работен однос што ја има и претставникот на синдикатот кај работодавачот, согласно со закон и колективен договор.

Член 29

1) Бројот на претставниците од членот 28 на овој закон ќе зависи од бројот на вработените, со тоа што тој број не може да биде помал од:

- над десет вработени, се избира еден претставник;
- двајца претставници на 101 до 500 вработени и
- тројца претставници кај работодавачот кои имаат над 501 вработен.

2) Бројот на претставниците, начинот на нивното обучување, како и начинот и формата на нивното функционирање се уредува со акт на работодавачот согласно со овој закон и колективен договор.

3) Претставниците од ставот 1 алинеи 2 и 3 на овој член од своите редови избираат координатор.

4) Во секој работен простор каде што постои опасност по безбедноста и здрајвето на работниците без разлика на бројот на вработените се избира претставник.

Член 30

1) Претставникот на вработените има право:

- да ги обиколи работните места поради согледување на состојбата во врска со безбедноста при работа;
- да разговара со работодавачот за потребите и проблемите на безбедноста и здравјето при работа;
- да ја извести инспекцијата на трудот за нејзино посредување, да присуствува, да ги даде своите согледувања и да има увид во записникот составен од страна на инспекторот и
- да побара од работодавачот информации и да има пристап до изјавите за процена за безбедноста и извештаите што се обврска на работодавачот и други документи во врска со планирањето и уредувањето на безбедноста и здравјето при работа.

2) Работодавачот мора на претставникот да му овозможи непречено вршење на неговата функција, преку обезбедување на соодветао време и потребни средства без намалување на платата, при пгго не смее да го стават во неповолна состојба поради неговите активности.

4. Обука на вработените

Член 31

1) Работодавачот мора на секој вработен да му обезбеди соодвеши обуки за безбедност и здравје при работа:

- при вработување;
- во случај на преместување на ново работно место;
- во случај на воведување на нова технологија или нови средства за работа и
- во случај на секоја измена на работниот процес која може да го промени нивото на безбедноста и здравјето при работа.

2) Обуката за безбедност и здравје при работа мора да се прилагоди кон спецификите на работното место и мора да се изведе во согласност со програма која мора да биде ажурирана и изменета во поглед на новите облици и видови на опасност.

3) Теоретските и практичните обуки за безбедно извршување на работата се спроведуваат во работно време кај работодавачот или на друго место.

4) Работодавачот утврдува задолжителни редовни теоретски и практични испити за безбедно извршување на работата за сите вработени на работното место каде што е констатирана зголемена опасност од повреда и нарушување на здравјето при процена на ризикот, како и за сите оние вработени на работни места каде што е зголемен бројот на случаи на повреда при работа и загрозување на здравјето.

5) За вработените од ставот 4 на овој член рабо-тодавачот е должен на секои три години да им обезбеди проверка на оспособеноста за безбедност и здравје при работа.

6) Организирањето и спроведувањето на обуката на вработените и нивните претставници ќе бидат на товар на работодавачот.

7) Инспекторот за труд по извршениот инспекциски надзор може да наложи постојната програма за обука за безбедност и здравје при работа да се прилагоди кон спецификите на работното место во однос на облиците и видовите на опасност.

8) Во вакви случаи, инспекторот може да нареди повторување на обуката преку теоретско и практично оспособување на вработените за безбедност при работа.

Член 32

Претставникот има право на посебна обука за безбедност и здравје при работа специфични за дејноста на работодавачот, под услови предвидени со колективен договор.

5. Испитување на работното место, околината и средствата за работа

Член 33

1) Работодавачот е должен средствата за работа да ги одржува во исправна состојба, да ја проверува исправноста и безбедноста за работа со повремени прегледи и испитувања кои ги врши на начин и во рокови пропишани со актот што тој го донесува, односно со упатството на производителот, техничките прописи и стандарди.

2) Ако со упатството на производителот и со другите прописи од ставот 1 на овој член не се предвидени други рокови, работодавачот е должен средствата за работа од ставот 1 на овој член да ги прегледа и испита:

- пред првата употреба;
- по реконструкција или хаварија и
- по преместувањето од едно на друго место (дигалка и слично).

4) Работодавачот не смее да стави во употреба средства за работа кои не се прегледани и испитани за безбедно работење, односно ако не се исправни за безбедна работа, ниту пак вработениот смее да употреби такви средства за работа.

Член 34

1) Работодавачот е должен во работните и помошните простории во кои се одвиваат технолошките процеси да врши испитување на хемиските, биолошките и физичките штетности, микроклимата и осветленоста.

2) Работодавачот е должен микроклиматските испитувања да ги врши во летниот и зимскиот период за време на работниот процес.

Член 35

Испитувањата од членот 34 на овој закон, работодавачот е должен да ги изврши најдоцна во рок од една година од денот на започнувањето со работа, односно по секоја промена на технолошкиот процес, реконструкција на објектот, реконструкција на системот на вентилација, греење и климатизација или по извршената измена на технолшката опрема.

6. Евиденција и извештаи

Член 36

1) Работодавачот е должен веднаш, а најдоцна во рок од 48 часа по настанот, писмено да го извесга органот на државната управа надлежен за работите на инспекцијата на трудот за:

- секој смртен случај;
- колекгивна несреќа и повредите при работа кои предизвикуваат времена неспособност за работа повеќе од три работни дена и
- секоја појава која претставува непосредна опасност и ја загрозува безбедноста на вработешгге при работа.

2) Известувањето на работодавачот од ставот 1 на овој член покрај општите податоци содржи и краток опис на настанот и неговите последици.

Член 37

1) Работодавачот е должен да води евиденција за:

- стручното обучување и оспособување на вработените за безбедна работа;
- извршените прегледи на средствата за работа;
- спроведениге испшувања на физичките, хемиските и биолошките штетноста и на микроклимата во работниге и помошните простории, односно на работните места;
- претходните и периодичните здравствени прегледи на вработениге и

- професионалните болести, заболувањата во врска со работата, повредиге при работа и смртните случаи при работата.

2) Евиденцијата од ставот 1 на овој член ги содржи и сите технички докуменш, исправи, извештаи, наоди, мислења и слично.

3) Министерот надлежен за работите од областа на трудот со правилник го пропишува начинот на водењето на евиденцијата од сгавот 1 на овој член.

IV. ПРАВА И ОБВРСКИ НА ВРАБОТЕНИТЕ

Член 38

1) Право и обврска на секој вработен е да се грижи за сопствената безбедност и здравје и за безбедноста и здравјето на другите лица кои работат со него, во согласност со обуките и инструкциите кои му се дадени од страна на работодавачот, да биде запознаен со мерките за безбедност и здравје при работа и да биде обучен за нивната примена.

2) Право и обврска на секој вработен е да дава предлози, мислења и забелешки за безбедноста и здравјето при работа на стручното лице и овластената здравствена уетанова.

Член 39

1) Вработен има право да одбие извршување на работа доколку претходно не е информиран за сите можни опасности и штетности, или ако работодавачот не го обезбеди пропишаниот здравствен преглед.

2) Вработен има ираво да одбие извршување на работа, доколку е изложен на непосредна опасност по здравјето или по животот, кога не се спроведени безбедносните мерки и да побара нивно отстранување.

3) Доколку работодавачот не ја отстрани опасноста или не постапува во согласност со мислењето на овластената здравствена установа, вработениот може да побара интервенција од надлежниот инспектор за труд и да го извести претставникот.

Член 40

Вработен може да работи на работно место или во услови на изложеност на зголемена опасност од повреда или нарушување на здравјето (работа при зголемен или намален воздушен притисок, високи или ниски температури, штетни зрачења, зголемени вибрации, бучава, работа со болни од заразни болести и со заразни материјали, работа во вода и влага, тешка физичка работа, теренска работа изложена на атмосферски неприлики и други опасности, работа во услови на недоволна или пресилна осветленост, рабата во простории загадени со хемиски штетности, работа под земја или под вода, работа на височина или на длабочина, работа на летачки персонал и слично) само врз основа на процена на овластена здравствена установа со која се потврдува способноста на вработениот за односната работа.

Член 41

1) Вработените мораат да ги почитуваат пропишаните мерки за правилно користење на средствата за работа (машини, апарати, алати, опасни супстанции, опрема за транспорт и други средства за производствој и не смее да ги исклучува, менува или отстранува заштитните направи на опремата.

2) Вработените мораат да ги почитуваат пропишаните мерки за безбедност и здравје при пабота и да ја користат пропишаната опрема за лична заштита и по употребата да ја вратат на соодветно место, како и да

направат здравствени прегледи во согласност со овој закон и другите прописи од оваа област.

3) Доколку вработениот не постапува во согласност со одредбите од ставот 2 на овој член, се смета дека тој го изложил на опасност сопствениот живот и здравје, како и животот и здравјето на другите вработени.

Член 42

1) Вработениот мора веднаш да го извести својот работодавач, преку претставникот, усно или во писмена форма, за секој недостаток, опасност по безбедноста и здравјето или за друг инцидент со кој може да се загрози неговата безбедност и здравје и безбедноста и здравјето на другите вработени.

2) Доколку работодавачот не презема мерки, за отстранување на појавите од ставот (1) на овој член или доколку вработен смета дека не се спроведени соодветните мерки за безбедност и здравје, вработениот може да побара интервенција од надлежниот инспекторат за труд.

3) Вработениот мора постојано да соработува со работототодавачот и стручното лице се додека се обезбеди безбедна работна средина и работни услови и спроведување на мерките наложени од надлежниот инспекторат за труд.

V. СОВЕТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА

Член 43

1) Владата на Република Македонија основа Совет за безбедност и здравје при работа (во натамошниот текст: Советот), како експертско советодавно тело.

2) Советот разгледува и дава мислење и препораки за:

- Програмата;
- состојбата во областа на безбедноста и здравјето при работа, стратегија за кохеринтната политика за спречување и намалување на повредите на работното место, професионалните болести и други болести и повреди кои се поврзани со работата;
- стручните основи за изработка на закони и други прописи за безбедност и здравје при работа и
- документи на меѓународни организации во однос на безбедноста и здравјето при работа.

Член 44

1) Советот го сочинуваат 15 члена од кои четири члена, од репрезентативните организации на работодавачите, четири члена од репрезентативните синдикати, три члена именувани од Владата на Република Македонија, еден член претставник на факултетот кој спроведува образовна дејност на полето на безбедноста при работа, еден член претставник на факултетот кој спроведува образовна дејност на полето на медицината на трудот, еден член претставник на здружението на стручните лица за безбедност при работа и еден член претставник на здружението на експерти на медицина на трудот.

2) При именувањето на члeновите на Советот треба да се има предвид начелото за правична и соодветна застапеност на сите заедници во Република Македонија, не нарушувајќи го пронципот на стручност и компетентност.

VI. ОВЛАСТУВАЊЕ

Член 45

1) Министерот надлежен за работите од областа на трудот на правно или физичко лице кое ги исполнува условите во однос на вработени, организацијата, техничките и други услови, му издава дозвола за вршење на следниве стручни работи:

- процена на ризикот;
- редовно тестирање и контрола на работната опрема;
- концепт за изјавата за безбедност,
- изработка и спроведување на програми за обука на вработените за безбедно извршување на работата и
- вршење на периодични мерења на хемиски, физички и биолошки штетности микроклиматски услови во работната средина.

2) Министерот надлежен за работите од областа на трудот ја одзема дозволата за работа од ставот 1 на овој член, во следниве случаи:

- по утврдување дека правното или физичкото лице не ги исполнува неопходните услови за добивање на дозволата;
- правното или физичкото лице кое добило дозвола не ги извршува задачите прецизирани во дозволата по една година од нејзиното издавање;
- дозволата била издадена врз основа на лажни податоци и
- по предлог на инспекторот за труд, доколку е утврдено дека работите не се вршат на професионално ниво.

3) Министерот надлежен за работите од областа на трудот издава или одзема дозвола со решение кое е конечно.

4) Против конечното решение може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.

5) Трошоците за спроведување на постапката од ставот 3 на овој член паѓаат на товар на правното или физичкото лице.

6) За издадените или одземениге дозволи за вршење на стручните работи од ставот 1 на овој член министерството надлежно од областа на трудот води евиденција.

7) Податоците од евиденцијата на ставот 6 од овој член се достапни на јавноста.

Член 46

1) Министерот надлежен за работите од областа на трудот со правилник ги утврдува условите за вработените, организацијата, техничките и другите услови кои треба да ги исполни правното или физичкото лице за вршење на стручните работи.

2) Министерот надлежен за работите од областа на трудот со правилник ги утврдува условите, начинот и програмата за полагање стручен испит за безбедност и здравје при работа.

Член 47

Подзаконските акти во врска со безбедноста и здравјето при работа ги донесува министерот надлежен за работите од областа на трудот, а подзаконските акти за одделни области министерот надлежен за работите на трудот во согласност со министерот надлежен за работите од областа на која се однесува подзаконскиот акт.

VII. НАДЗОР

Член 48

Надзорот над спроведувањето на одредбите на овој закон го врши министерството надлежно за работите од областа на трудот, а инспекцискиот надзор во областа на безбедноста и здравјето при работа го врши Државниот иснпекторат за труд според овој закон и Законот за инспекцијата на трудот.

Член 49

1) Ако инспекторот за труд утврди повреда на закон или друг пропис за безбедност и здравје при работа, колективен договор и договор за вработување со кои се уредуваат правата и обврските од областа на безбедноста и здравјето при работа, над чија примена врши инспекциски надзор, со решение ќе нареди во определен рок да се отстранат утврдените неправилности и недостатоци.

2) Ако инспекторот за труд врз основа на надзор кај работодавачот утврди дека постои непосредна опасност по безбедноста и здравјето при работа на вработените, со решение ќе ја забрани работата во целост или на дел од опремата за работа, на дел од погони или на целиот технолошки процес.

3) Инспекторот за труд ќе ја забрани работата на работодавачот ако тој не постапи по решението на инспекторот за труд и во определениот рок не ги отстрани утврдоните неправилности и недостатоци.

4) Ако утврдената повреда на прописите за безбедност и здравје при работа претставува недостаток за чие отстранување се потребни посебни инвестициони вложувања, а животот и здравјето на вработените не се непосредно загрозени, инспекторот за труд може со решение да му нареди на работодавачот да донесе посебна програма за постапно усогласување на постојната состојба, согласно со прописите.

Член 50

1) Инспекторот за труд е должен по добивањето на известувањето за посредување веднаш да изврши увид и со решение да нареди преземање на соодветни мерки за безбедност и здравје при работа, односно ако според наодот од надзорот утврди дека постои непосредна опасност по животот и здравјето на вработените, веднаш со решение да ја забрани работата на работното место, на опремата за работа, односно на дел од техничко-технолошкиот процес или на неговата целина.

2) Забраните од ставовите 2 и 3 на овој член ќе траат се додека не се спроведат потребните мерки за безбедност и здравје при работа, односно додека не се отстрани непосредната опасност по животот и здравјето на вработените при работа.

Член 51

Против решението на инспекторот за труд може да се изјави жалба до министерот надлежен за работите од областа на трудот во рок од осум дена од денот на добивањето на решението.

VIII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Прекршочен орган

Член 52

1) За прекршоците утврдени во членовите 56 и 57 од овој закон, прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот (во натамошниот текст: прекршочен орган).

2) Прекршочната постапка од ставот 1 на овој член пред прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочната комисија) формирана од страна на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот.

3) Прекршочната комисија е составена од овластени службени лица вработени во органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот од кои еден ја врши функцијата на претседател на Прекршочната комисија.

4) Прекршочната комисија е составена од три члена од кои:

- двајца дипломирани правници, од кои еден со положен правосуден испит со пет години работно искуство во својата област и
- еден член со висока стручна подготовка од областа на техничките науки, со пет години работно искуство во својата област.

5) Прекршочната комисија се избира за времетраење од три години со право на реизбор на членовите.

6) За претседател на Прекршочната комисија може да биде избран само дипломиран правник.

7) Прекршочната комисија за прекршочниот орган одлучува по прекршоците утврдени во овој или друг закон и изрекува прекршочни санкции утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

8) Покрај членовите на Прекршочната комисија, министерот кој раководи со органот надлежен за работите од областа на трудот, може да определи секретар на Прекршочната комисија кој врши административни работи за комисијата и заменици члеиови кои по исклучок учсствуваат во работата на Прекршочната комисија во случај на отсуство на некој од членовите.

9) Прекршочната комисија донесува деловодник за својата работа.

10) Против решението на Прекршочната комисија, со кое се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе жалба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Работа на Прекршочната комисија

Член 53

1) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот може да формира повеќе прекршочни комисии кои ќе бидат надлежни за водење на прекршочна постапка за прекршоци за одделни области и/или за одделни подрачја од Република Македонија.

2) Член на Прекршочната комисија може да се разреши:

- со истекот на времето за кое е именуван за член;
- по негово барање;
- со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон;
- ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело;
- ако му се утврди трајна неспособност;
- ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочна постапка со правосилна одлука;
- ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и

- ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

3) Предлог за разрешување на член на комисија за случаите од ставот 2 алинеи 3 до 8 на овој член поднесува претседателот на Прекршочната комисија до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот.

4) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

5) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

6) Прекршочната комисија работи во совет, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

7) Прекршочниот орган води единствена евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки на начин пропишан од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот по претходно мислење на министерот кој раководи со органот надлежен за работите од областа на правдата.

8) Членовите на Прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работата од областа на трудот која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работата на членовите и сложеноста на прекршоците.

Порамнување

Член 54

1) За прекршоците утврдени во членот 56 од овој закон, државните инепектори се должни на сторителот на прекршокот да му предложат постапка за порамнување пред да поднесат барање за прекршочна постапка.

2) Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка за порамнување, државниот инспекгор составува записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата затекнати на самото место.

3) Во записникот се утврдува начинот на кој ќе се остранат штетните последици од прекршокот, како и начинот на надминување на последиците од сторувањето на прекршокот.

4) Државниот инспектор може да му предложи на сторителот надминувањето на последиците од прекршокот да се заменат со вршење на други обврски кои придонесуваат за подобрување на условите на безбедноста и здравјето на вработените при работа кои дотогаш не биле преземени или реализирани од страна на сторителот на прекршокот.

5) Државниот инспектор е должен да води евиденција за покренатите постапки за порамнување и за нивниот исход.

Посредување

Член 55

1) За прекршоците од членот 58 на овој закон, државните инспектори можат на сторителот на прекршокот да му понудат посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ги отстрани последиците од прекршокот.

2) Државниот инспектор за случајот со ставот 1 на овој член составува записник во кој се консгатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

3) Постапката за посредување се покренува со барање од страна на државниот инспектор во рок од осум дена од денот кога е констатирано сторувањето на прекршокот.

4) Согласноста за посредување треба да се постигне во рок од осум дена од денот кога е започната постапката за посредување.

5) Постапката за посредување се води пред комисија за посредување формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот.

6) Комисијата е составена од три члена, од кои еден ја врши функцијата на претседател. Членовите на комисијата се избираат од редот на државните службеници вработени во органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот од кои еден е дипломиран правник.

7) Претседателот е должен да ја започне постапката на комисијата во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот 3 на овој член.

8) Комисијата работи на седница на која задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот и државниот инспектор.

9) За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

10) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено трошоците кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекрошокот.

11) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на трудот, донесуваат деловник и трошковник за работата на комисијата.

12) Членовите во комисијата за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

13) Видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот 11 на овој член се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има органот заради обезбедување на работа на комисијата за посредување.

14) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

15) Спогодбата од ставот 9 на овој член има сила на извршна исправа.

Прекршоци од I категорија

Член 56

1) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правно лице за дејствија од ставот 1 на овој член, ако:

- Не им овозможи на вработените непосредно или преку свој претставник да учествуваат во утврдувањето на недостатоците и во подобрувањето на условите за работа, како и не се консултира и соработува со вработените и нивните претставници за опасностите и последиците кои произлегуваат при изборот на работна опрема (член 13);

- заради обезбедувањето на мерките за безбедност и здравје при работа, како и нарушувањето на здравјето на вработените ги става како финансиска обврска на вработените лица (член 16);

- не склучи потребни договори со надворешнислужби за одделни услуги од областа на безбедноста и здравјето при работа (член 24 став 8);

- преку писмени известувања и упатства не ги информира вработените за безбедно извршување на работата (член 25 ставови 1 и 2);

- ги стави на одговорност вработените кои го напуштиле работното место поради настаната сериозна и неизбежна опасност (член 25 став 4);

- не ги информира вработените и нивните претставници, времено вработени како и вработените на друг работодавач врз основа на договор за работа, за секој ризик на работното место, како и за безбедносните мерки за елиминирање на штетните последици (член 26 ставови 1 и 2);

- не им дозволи на вработените и нивните претставници да учествуваат во дискусии за сите прашања кои се однесуваат за безбедноста и здравјето при работа (член 27 став 1);

- на вработените и на нивните претставници не им ја презентира изјавата за безбедност (член 27 став 2);

- на претставникот не му овозможи непречено вршење на неговата функција (член 30 став 2) и

- не води евиденција за работите утврдени во членот 37 од овој закон.

2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот 1 на овој член.

Прекршоци од II категорија

Член 57

1) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правното лице, ако:

- не назначи едно или повеќе лица одговорни за безбедност при работа во својата работна средина (член 17 алинеја 1);

- не ангажира овластена здравствена установа за вршење стручни задачи за здравје при работа (член 17 алинеја 2);

- не донесе безбедносни мерки против пожар според посебни прописи (член 17 алинеја 3);

- Не донесе мерки за прва помош и евакуација за случај на опасност (член 17 алинеја 4);

- не го извести органот на државната управа надлежен за работите на инспекцијата за труд за започнување со вршење на дејноста, осум дена пред започнувањето со истата (член 23 став 1);

- пред започнувањето со градежните работи писмено не го извести органот на државната управа надлежен за инспекцијата на трудот за местото каде што ќе се изведуваат работите (член 23 став 2);

- не утврди план за евакуација и спасување за вонредни ситуации (член 24 став 4) и

- испитувањата од членот 34 на овој закон не се извршени во рок од една година од денот на започнувањето на објектот со работа, односно по секоја промена на технолошкиот процес, реконструкција на објектот, реконструкција на техничките инсталации или при измена на технолошката опрема (член 35).

2) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорно лице во правното лице за дејствијата од ставот 1 на овој член.

Прекршоци од III категорија

Член 58

1) Глоба во износ од 5.000 до 8.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правното лице, ако:

- не изготви и не спроведе изјава за безбедност во писмена форма, или таа не е изготвена според прописот од членот 11 на овој закон (член 11 ставови 1 и 4);
- дозволил пристап на вработени лица на работни места кои се изложени на сериозни и специфични опасности, а не добиле посебни упатства за работа (член 14);
- не обезбеди обука на вработените за безбедно извршување на работите (член 31);
- не обезбеди лична заштитна опрема за вработените како и нејзина употреба (член 17 алинеја 6);
- не изврши повремени прегледи и испитувања на работната средина и опрема (член 17 алинеја 7);
- не изврши здравствени прегледи на вработените (член 22);
- не организира и обезбеди давање прва помош на вработени во случај на повреда при работа (член 24 став 5);
- на секој вработен не му обезбеди соодветна обука за безбедност и здравје при работа преку теоретска и практична обука, за случај на вработување, преместување на ново работно место, воведување на нова технологија или средства за работа како и при измена на работниот процес (член 31 став 1);
- средствата за работа не ги одржува во исправна состојба преку повремени прегледи и испитувања во рокови утврдени со актот што тој го донесува, односно според упатствата на производителот, техничките прописи и стандарди (член 33 став 1);
- стави во употреба опрема за работа која не е испитана за безбедно работење (член 33 став 3);
- во работните и помошните простории не изврши испитување на хемиските, биолошките, физичките штетности, микроклимата и осветленоста (член 34) и
- во рок од 48 часа не го извести државниот орган надлежен за работите на инспекцијата на трудот за секој смртен случај, колективна несреќа, времена неспособност за работа повеќе од три дена, како и за секоја појава која претставува непосредна опасност и ја загрозува безбедноста на вработените при работа (член 36).

2) Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот 1 наовој член.

3) Надлежен орган за водење на прекршочна постапка и изрекување на прекршочните санкции од ставовите 1 и 2 на овој член е надлежниот суд.

Член 59

Со глоба (мандатна казна на лице место) од 50 евра во денарска противвредност ќе се казни вработен, ако не ги почитува пропишаните

мерки за безбедност и здравје при работа и не ја користи пропишаната опрема за лична заштита (член 41 ставови 1 и 2).

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 60

Работодавачите во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе мора да изготват и спроведат изјава за безбедност согласно со членот 11 став 1 од овој закон.

Член 61

Правните лица кои според членот 33 од Законот за заштитата при работа ("Службен весник на Република Македонија" број 13/98) и Правилникот за условите што треба да ги исполнуваат правните лица за добивање овластување за вршење определени работи за заштитата при работа ("Службен весник на Република Македонија" број 71/2003), добиле овластување за вршење определени работи за заштита при работа, ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од една година од денот на неговото влегување во сила, а до тој период продолжуваат да ги вршат работите според добиените овластувања.

Член 62

Подзаконските прописи од членовите 11 став 4, 22, 23 став 2, 37 став 3, 53 став 7 и 46 на овој закон ќе се донесат во рок од три месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 63

Со денот иа влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита при работа ("Службен весник на Република Македонија" број 13/98, 33/2000 и 29/2002).

Член 64

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".